

Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen arviointi ja seuranta

Lukemisen ja kirjoittamisen taidot ovat keskeisiä oppimisen edellytyksiä. Näiden taitojen kehityksen tukemiseksi tarvitaan systemaattista arviointia ja seuranta koko koulupolun ajan. Alakoulussa lukutaidon arviointi liittyy tiiviisti oppimisen tuen järjestämiseen ja mahdollisten oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen. DigiLukiseula on yksi keskeisistä välineistä tässä työssä.

Lukutaidon kehitys ja jatkuva arviointi

Luku- ja kirjoitustaidot kehittyvät jatkumona, alkaen lukivalmiuksista ja edeten kohti sujuvaa ja ymmärtävää lukemista sekä tuottavaa kirjoittamista. Varhainen arviointi on tärkeää, sillä lukivaikeudet voivat näkyä jo ennen kouluikää esimerkiksi fonologisten taitojen heikkoutena tai hitaana nimeämisinä. Osa vaikeuksista voi ilmetä vasta myöhemmässä vaiheessa koulupolkua, minkä vuoksi jatkuva seuranta on olennainen osa tuen järjestämistä.

Tukivastemalli ja arvioinnin vaiheet:

Arviointi rakentuu tukivastemallin pohjalle, jossa arviointi on integroitu osaksi oppimisen tukea. Malli koostuu kolmesta vaiheesta:

1. Tuen tarpeen tunnistaminen – seulamenetelmät, kuten DigiLukiseula, antavat arvion oppilaan taitotasosta suhteessa ikätovereihin.
2. Taitojen yksilöllinen arviointi – syventävä arviointi tarkentaa kuvan vaikeuksien laadusta ja mahdollistaa yksilöllisen tuen suunnittelun.
3. Tuen seuranta – arvioidaan tukitoimien vaikutusta ja seurataan edistymistä suhteessa oppijan omaan aiempaan tasoon.

DigiLukiseula: tutkimusperustainen ja käyttäjälähtöinen arviointiväline

DigiLukiseula on sähköinen arviointiväline, joka soveltuu luokille 1–9 sekä peruskoulun jälkeiseen arviointiin. Se kattaa keskeiset lukutaidon osa-alueet: lukemisen tarkkuuden, sujuvuuden ja ymmärtämisen sekä oikeinkirjoituksen. Väline tukee varhaista tunnistamista ja tukitoimien kohdentamista. DigiLukiseula on kehitetty Niilo Mäki Instituutissa yhteistyössä koulujen kanssa. Sen kehitystyössä on hyödynnetty tutkimustietoa ja käyttäjäkokemuksia sekä kerätty laajat normiaineistot.

Varhainen arviointi 1.–2. luokilla

Varhainen arviointi on erityisen tärkeää 1.–2. luokilla, sillä lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen kehittyminen tapahtuu pääosin näiden kouluvuosien aikana. DigiLukiseula tarjoaa tähän tarkoitukseen soveltuvat välineet, jotka ovat ilmaiseksi koulujen käytettävissä. Alakoulun 1. ja 2. luokkien DigiLukiseula löytyy osoitteesta <https://koju.nmi.fi/tuote/alakoulun-digilukiseula-aki-luokille-1-2/>.

Seuranta ja tulkinta

Arviointituloksia hyödynnetään yhdessä muun tiedon, kuten opettajan havaintojen, kodin kokemusten ja oppimishistorian kanssa. Seurannassa korostuu oppilaan oma kehityskaari – vertailu tehdään oppilaan aiempaan tasoon, ei pelkästään ikäryhmän keskiarvoihin. DigiLukiseula mahdollistaa tehokkaan seulonnan ja tukee opetuksen sekä tuen suunnittelua vuosiluokkien välillä.

Päällekkäiset oppimisvaikeudet

Lukivaikeudet voivat esiintyä yksinään tai yhdessä muiden oppimisvaikeuksien kanssa, kuten matematiikan vaikeuksien. Päällekkäiset vaikeudet saattavat johtaa kasautuviin oppimisvaikeuksiin ja vaikuttaa oppilaan motivaatioon ja hyvinvointiin. Tämän vuoksi arvioinnin tulee olla laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä korostavaa.

Johtopäätökset

Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen arviointi on osa oppijan yksilöllistä oppimispolkua. DigiLukiseulan kaltaiset välineet tukevat varhaista tunnistamista ja tuen aloittamista oikea-aikaisesti. Tutkimusperustaisuus, käyttäjälähtöisyys ja helppokäyttöisyys tekevät siitä erinomaisen työkalun koulujen arviointikäyttöön.

Lähteet

- Niilo Mäki Instituutti. (2023). DigiLukiseulassa yhdistyvät tutkimustieto ja käyttäjälähtöisyys. Bulletin 3/2023.
- <https://koju.nmi.fi/tuote/alakoulun-digilukiseula-aki-luokille-1-2/>
- <https://www.nmi.fi/lukiarviointi/>